

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E.J.B. Rooke	Datum	7 december 2021
Doorkiesnummer	06 - 41 87 42 09	Kenmerk	9472878
E-mail	E.Rooke@Utrecht.nl	Onderwerp	Praktijkonderzoek warmte-/koudeopslag tweede watervoerende pakket Beursgebied
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Stationsgebied

Geachte leden van de raad,

Met onze [raadsbrief](#) van 26 april 2019 (kenmerk: 6060639) hebben wij u geïnformeerd over de Utrechtse Bodemenergie Agenda 2019-2021 (UBA), een samenwerkingsagenda met de provincie Utrecht. Gemeente en provincie willen gezamenlijk een impuls geven aan de toepassing van bodemenergie, rekening houdend met het belang van de omgeving en specifiek de bescherming van het diepe grondwater in verband met de aanwezigheid van mobiele grondwaterverontreinigingen.

Deze brief gaat over het uitvoeren van een praktijkonderzoek naar het 2^e watervoerende pakket in het Beursgebied. Het eerste watervoerende pakket is een zandige laag in de ondergrond, die in het Beursgebied tot een diepte van circa 50 meter onder maaiveld reikt. Daaronder bevindt zich een kleilaag. Onder die kleilaag bevindt zich het tweede watervoerende pakket. De kleilaag tussen het eerste en tweede watervoerende pakket zorgt dat er weinig uitwisseling van grondwater is tussen beide pakketten en zorgt ook dat mobiele verontreinigingen moeilijk doordringen. Het tweede watervoerende pakket is een zandige laag in de ondergrond, die in het Beursgebied vanaf circa 70 tot ongeveer 150 meter onder maaiveld reikt.

Onderdeel van de UBA is een project betreffende besluitvorming over het wel of niet gebruiken van het grondwater dieper dan circa 50 meter voor open bodemenergie in de vorm van warmte/koude opslagsystemen. Bodemenergie is duurzaam en hernieuwbaar. Hiervoor wordt onderzoek gedaan om met de resultaten te onderbouwen of dit op een veilige en verantwoorde manier kan. Als dat zo is, zullen wij op termijn mogelijk een voorstel tot beleidswijziging voorbereiden. Met deze brief informeren wij u over de voorbereidingen van dit project.

Tekort aan warmte/koude opslagmogelijkheden in het Beursgebied

In het Beursgebied vindt veel (hoogstedelijke) ontwikkeling plaats. In het kader van de energietransitie is het onze ambitie om de gebouwen in dit gebied op duurzame wijze te voorzien in warmte en koude. Via collectieve bodemenergiesystemen wordt nu aan deze ambitie invulling gegeven. Gezien de grootte van de koude- en warmtevraag wordt voornamelijk ingezet op open bodemenergiesystemen.

De beschikbare ruimte voor nieuwe bodemenergiesystemen in het Beursgebied is om diverse redenen ontoereikend om te voorzien in de toekomstige warmte- en koudevraag in dit gebied. Dit komt onder andere door:

- De geplande nieuwbouw in het Beursgebied heeft een hoge dichtheid en daarmee een grote vraag naar warmte en koude;
- In het Beursgebied staan al open bodemenergiesystemen van de Jaarbeurs, Rabobank en het Stads kantoor in het 1^e watervoerende pakket, waardoor er nog maar beperkt ruimte is voor nieuwe systemen;
- De ondergrond is al druk en dat neemt verder toe, door parkeergarages, leidingen, reeds aanwezige bodemenergiesystemen etc. Nieuwe bodemenergiesystemen zijn daardoor lastig inpasbaar;
- Alleen het eerste watervoerende pakket (zandpakket tot circa 50 meter diepte) is op grond van gemeentelijk en provinciaal beleid en regels (gemeentelijk gebiedsgericht grondwaterbeheer respectievelijk provinciaal Bodem-, Water- en Milieuplan) beschikbaar voor open bodemenergiesystemen.

Onderzoek naar veilige en verantwoorde open bodemenergie

In de samenwerkingsagenda (UBA 2019-2021) werken gemeente en provincie Utrecht gezamenlijk aan het onderzoek dat antwoord moet geven op de vraag of open bodemenergie in het Beursgebied veilig en verantwoord mogelijk is in het zogenaamde tweede watervoerende pakket. In het belang van duurzaam gebruik van de ondergrond en de drinkwatervoorziening moet in dit onderzoek eerst worden aangetoond of plaatsingen in stand houden van een open bodemenergiesysteem tot in het 2^e watervoerende pakket veilig en verantwoord kan. Voorwaarde is dat door de aanleg en/of de exploitatie van het open bodemenergiesysteem geen grondwaterverontreinigingen zich naar het diepere grondwater van het tweede watervoerende pakket verspreiden of dat de drinkwaterwinning uit dit pakket negatief wordt beïnvloed.

Uit diverse bureaustudies is gebleken dat toepassing van open bodemenergie in het tweede watervoerende pakket onder (strikte) voorwaarden in theorie en op basis van ervaringen elders mogelijk moet zijn. De vervolgstap is meten in de praktijk door middel van een praktijkonderzoek. Met meten in de praktijk kunnen de aannames uit de bureaustudies worden getoetst en kan er uiteindelijk een verantwoord besluit worden genomen. De gemeente en de provincie hechten er belang aan om het praktijkonderzoek zorgvuldig uit te voeren. We doen het praktijkonderzoek daarom stap voor stap: eerst een gedegen technische voorbereiding en dan pas de daadwerkelijke uitvoering, met steeds de mogelijkheid om het onderzoek bij elke stap of tussentijds stop te zetten indien de risico's op verspreiding van verontreiniging te groot blijken. In de voorbereiding wordt duidelijk onder welke voorwaarden en met welke maatregelen een veilige en verantwoorde uitvoering kan plaatsvinden.

Samenwerkingsovereenkomst

Met het aangaan van de samenwerkingsovereenkomst wordt invulling gegeven aan een gedegen voorbereiding en de "stap voor stap"-benadering van het praktijkonderzoek. De eerste stap is de afronding van de voorbereidingsfase eind februari 2022 met een bestuurlijk overleg waarin het besluit wordt genomen om wel of niet het praktijkonderzoek daadwerkelijk tot uitvoer te brengen. Vanwege de zorgvuldigheid wordt ter voorbereiding aan dit bestuurlijk besluit voor de technische inhoud een extern rapport opgesteld, een second opinion gedaan en tot slot wordt een onafhankelijke adviesraad ingezet.

Praktijkonderzoek in verbinding met een Concessie warmtelevering

Voor de levering van warmte in het Beursgebied wordt door de gemeente een concessieovereenkomst gesloten met een marktpartij voor 30 jaar. Hiervoor is door de gemeente een aanbestedingsprocedure gestart. De warmtelevering zal zeer waarschijnlijk via een collectief open bodemenergiesysteem in het eerste watervoerende pakket plaatsvinden (conform het gemeentelijke Bodemenergieplan Beurskwartier). De concessiehouder gaat tevens de proeflocaties van het praktijkonderzoek realiseren. De concessiehouder heeft dus een belang bij het praktijkonderzoek en zal degene zijn die het voor het praktijkonderzoek benodigde bodemenergiesysteem zal aanleggen en exploiteren. De voorwaarden waaronder het praktijkonderzoek veilig en verantwoord moet worden uitgevoerd, worden opgenomen als eisen in de aanbestedingsstukken.

Datum 7 december 2021
Ons kenmerk 9472878

Financiële consequenties

De kosten die worden gemaakt voor de voorbereidingsfase van het praktijkonderzoek worden door beide organisaties gedragen. Het gemeentelijke aandeel wordt gefinancierd vanuit het budget van het project Beursgebied.

Vervolgprocedure/ voortgang

Het bestuurlijke besluit aan het eind van de voorbereidingsfase van het praktijkonderzoek wordt eind februari 2022 genomen. Bij een positief besluit wordt overgegaan tot daadwerkelijke uitvoering en worden voor de volgende fases nadere afspraken met de provincie Utrecht gemaakt die wij zullen vastleggen in een aanvullende samenwerkingsovereenkomst. Bij een negatief besluit wordt niet overgegaan tot uitvoering en stopt het praktijkonderzoek. We zullen dan kijken naar andere, minder duurzame, oplossingen in het gebied of oplossingen buiten het gebied. Wij zullen u hierover op dat moment nader informeren.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,